
ALMAN HİRİSTİYAN DEMOKRAT BİRLİĞİ'NİN MUHAFAZAKÂR POLİTİKALARI* (**)

*

Tilman Mayer*

ÖZET

Almanya'daki CDU bir halk partisidir, yeni Almanca'da denildiği gibi bu catch-all-party demektir, yani bu parti mümkün olduğunca fazla toplumsal grubu entegre etmek için büyük bir entegrasyon gücü ortaya koymak zorundadır. İtalyan Hıristiyan demokrasısından farklı olarak Alman Hıristiyan demokrasisi Doğu-Batı karşıtlığından sonraki gelişmeleri rahat atlattı, bu gelişmeler sonunda dağılmayıp aksine eski Almanya'nın yeni bölgelerine yayılma imkanı buldu. Fakat birlik içinde farklı kollar bulunmaktadır, örneğin girişimciler kolu, kadınlar kolu, sosyal politikacılar alanı ve sosyal komisyonlar alanı, Genç Birlik alanı ve genelde Hıristiyanlığın iki mezhebi doğrultusunda eğilim gösterenlerin alanı bulunmaktadır. Bütün bu kollar entegre edilmek zorundadırlar. Diğer bir sorun ise, modern CDU'nun 2005 genel seçimlerinden sonra muhafazakâr bir parti olarak karakterize edilip edilemeyeceği sorunudur ki, bu sorun partinin başındaki kişi olan ve burada kısaca karakterize etmemiz gereken Angela Merkel ile bağlantılı bir durumdur.

---

* Bu çalışma Muhafazakâr Düşünce Dergisi ve Konrad Adenaur Vakfınca Ortaklaşa düzenlenen Uluslararası Muhafazakâr Düşünce ve Siyasi Partiler Sempozyumu'nda (28-29 Nisan 2006, Dedeman Oteli, Ankara) sunulan bildirinin gözden geçirilmiş şeklidir.

(**) Almanca'dan Türkçe'ye Dr. Nezih Pala tarafından çevrilmiştir.

* Prof.Dr., Bonn Üniversitesi Siyasal Bilimler ve Sosyoloji Enstitüsü Müdürü. tilman.mayer@uni-bonn.de

Anahtar Kelimeler; Alman Hıristiyan Demokrat Partisi (CDU), Konrad Adenauer, Almanya, muhafazakârlık.

Almanya’nın Hıristiyan Demokrat Birliği’nin (CDU) muhafazakâr politikasından bahsederken, onun muhafazakâr öz anlayışını ve muhafazakâr kimliğini anlamak gerekir.

Önce aslında Almanya’daki muhafazakâr bir partiden sadece veya genellikle CDU muhaliflerinin söz etmesi gibi bir durum söz konusudur; çünkü muhafazakârlık imajı Almanya’da çoğunlukla olumsuz bir çağrışım yapmaktadır. Bu bakımdan Almanya’daki CDU’nun da muhafazakâr olduğunu açıkça göstermek gerekmektedir. Bunun dışında CDU’yu düşünce tarihi bakımından ve ideolojik bakımından belki şöyle bir zemine oturtmak mümkün olabilir:

Bir kere CDU öncelikle aşağıdaki ideolojik unsurları karakterize eden Hıristiyan demokrat bir akımdır. Hıristiyan demokrat düşünce çevresi; *liberal* bir kısımdan yani piyasa ekonomisiyle ilgili ve *muhafazakâr* bir kısımdan ve *Hıristiyanlığın insana bakış açısından* çıkarılabilecek bir öğeden oluşur.

Liberal yaklaşım ve piyasa ekonomisi yaklaşımı elbette aynı kategoriye girmektedir. Bunlar CDU’nun modern, teknolojiye açık ve bayan Männle’nin muhtemelen bugün konuşmasında değineceği gibi kadın-erkek arasındaki eşitlikten yana olduğunu göstermektedirler. Ama CDU’nun aynı zamanda, piyasayı dikkate alan bir yaklaşımı vardır; burada CDU Almanya’daki liberal partiden farklı olarak piyasa hareketlerinin devletin bir çerçeve yasasıyla idare edilmesini tercih etmekte ve dolayısıyla Bismarck’tan gelen sosyal yasalar geleneğinde yer alan ve İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra 1949’da Konrad Adenauer tarafından Federal Almanya’nın kurulmasıyla güçlü bir sosyal devleti tercih etmekteydi. Yine de yeni başkanı Angela Merkel yönetimindeki CDU Almanya’da düzenleyici önlemleri ortadan kaldıran daha güçlü bir sosyal devletin gelişmesini prensipte doğru bulmasına rağmen, mevcut Büyük Koalisyon’da bunu gerçekleştirmesi mümkün olmasa bile, bu bakımdan sosyal demokrasiye benzer bir şekilde devlet de elbette önemlidir.

Bu liberal piyasa ekonomisi eğilimleri yanında Hıristiyanlık dinine özgü olarak tanımlanabilecek eğilimler de bulunmaktadır ki, bu konuda özellikle Türkiye’de ruhban diye hiçbir konunun bununla ilişkilendirilmediğini söylemek gerekir. Dindar parti kavramından, içinde ulemanın/ruhban sınıfının doğrudan bir rol oynadığı yani rahiplerin, piskoposların ve de papanın aktif siyasette ağırlıklı oldukları bir parti anlaşılır. CDU’da durum bunun tam tersidir. CDU içinde kiliselerden, papazlardan, piskoposlardan ve hatta

papadan bağımsız olarak, kendi Hıristiyanlık anlayışlarının politikada da bir rol üstlenmesi gerektiği görüşünde olan Hıristiyanlar organize olmuşlardır. Bu bakımdan burada kendileri için, yine kendi Hıristiyanlıklarını politikaya taşımak isteyen Hıristiyan vatandaşlar söz konusudur ki, Hıristiyan olma çeşitliliği Federal Almanya'da oldukça fazladır ve bu çeşitlilik ayrıca Hıristiyanlığın Katolik ve Protestan mezheplerinde de ifadesini bulur. Kilisenin anlayışında Hıristiyan vatandaşlar kilisenin üyeleridir, yani kilisenin üyeleri olarak aktif siyaset yapmayan, aksine sorumluluğu kendileri üstlenerek, kendileri karar vererek –bunu bir kez daha vurgulamak istiyorum– siyasette aktif rol alan kişilerdir. Bu Hıristiyanlar kiliseye karşı değil, aksine kendi vicdanlarına karşı sorumludurlar ve bu bakımdan da CDU'nun kurulması İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'nın siyasal partiler tarihinde bir yeniliktir; çünkü bundan önce *merkez* tamamen ruhanî bir karaktere sahip olan Katolik Hıristiyan bir partiydi, öyle ki bu dönemde papazların da siyasette sorumluluk üstlendiklerine şahit olundu. 1945'ten sonra bu tür bir yapılanmayı düşünmek mümkün değildir; yani CDU din ile siyasetin kesinlikle birbirinden ayrılmasını esas alan ve kendi benliğini bunda bulan bir partidir.

Buna ilave olarak CDU içinde Hıristiyan olmayanların, yani ateistlerin de önemli rol oynayabildiklerini söyleyebiliriz. Bu konudaki en yeni gelişme ise Federal Almanya'daki Türk göçmenlerin de CDU çatısı altında bir çalışma ortamı bulmuş olmalarıdır, ki bu da CDU'nun çoğulcu yelpazesini ifade etmektedir. Bu bakımdan şimdi asıl konuya, yani Yeşiller, FDP'nin liberalleri, Sosyal Demokratlar ve tabii ki tamamen solda yer alan PDS'den aşağıdaki noktalarda ayrılan CDU'nun muhafazakâr olmasına geliyorum:

CDU siyasette dinin öneminin –ki buna uygun yürüttüğu bir politika burada da kendisini göstermektedir– korunmasından yanadır. Örneğin CDU, okullarda papazlar tarafından verilmeyen din derslerinin kaldırılmasını reddederdi.

CDU'nun muhafazakâr karakteri sosyal politikada, yani toplumdaki güçsüzler için sosyal sorumluluk üstlenmek gerektiği konusunda etkili olmaktadır. Liberal piyasa ekonomisinin aksine *sosyal* piyasa ekonomisi modeli, yalnız piyasa açısından düşünölen bir toplum değil, aynı zamanda bir toplumun daha iyi bir politika için güçlülerin ve zayıfların aynı ölçüde düşünöldüğu bir entegrasyon sağlanmak zorunda olduğu anlamına gelmektedir.

CDU'nun hem muhafazakâr hem de liberal olduğunun bir işareti elbette mülkiyetin korunmasıdır.

Muhafazakârlık ayrıca ailevî değerlerin tanınması anlamına gelir, yani “çocuk sahibi olmak” özellikle vurgulanmakta ve teşvik edilmektedir.

Ama diğer taraftan da siyasetin demografik alanında Federal Almanya’nın nüfus yapısının özellikle kendi kültürü dışındaki insanların katılımıyla zorunlu olarak değiştiği için çok-kültürlü topluma karşı belirli bir şüpheyile bakılmaktadır.

CDU’nun bir diğer muhafazakâr çeşitliliği, elbette Almanya’nın birleşmesini desteklemesinde, yani Doğu ile Batının birlikte gelişmesinde yatmaktadır.

Son olarak da dış politikayla ilgili birkaç hususa işaret etmek istiyorum:

Partinin muhafazakâr ve liberal, piyasa ekonomisine yönelik ve Hıristiyan karakteri Avrupa’nın entegrasyonunu teşvik etmesinde ve bu entegrasyonun derinleşmesinde kendini göstermektedir. Bu ise Konrad Adenauer’dan beri CDU’ya önemli ölçüde damgasını vuran bir istektir ve bu istekten dolayıdır ki Avrupa entegrasyonunu hızlandırmak, Hıristiyan Demokrat Birliği’nin önemli bir arzusudur. Bundan dolayıdır ki Avrupa’nın bu konuyla ilgili sorunları bu hedefe yönelik bir karaktere sahiptirler. (Bu konuya tekrar döneceğim).

Ayrıca dış politika açısından CDU için –ve bu bakımdan 1949’dan beri muhafazakâr bir unsur olan– ABD ile ilkesel ve transatlantik bağlılık büyük önem taşımaktadır. ABD en az iki bakımdan Almanya’nın koruyucu gücü olarak kendini ispatlamıştır. İlk olarak, savaşta mağlup olmuş Almanya, ABD’nin politikaları sayesinde hayatta kalmayı başardığında. Marshall Planı Batı Almanya’nın işgal edilen bölgesinin Batı’nın ihtiyacının devamı için önemli bir anlam kazanmasını ve Fransa ve İngiltere’nin isteklerinin gerçekleşmemesini sağladı. 1989/90’da iki Almanya’nın birleşmesinin Amerika Birleşik Devletleri tarafından desteklenmesiyle bu transatlantik birlik ikinci kez tecrübe yaşamış oldu. Fransa, Polonya ve İngiltere’nin olaya şüpheyile bakmasına karşın, bu Amerikan politikası burada da büyük bir yardım demektir.

Görüldüğü gibi Almanya’daki CDU bir halk partisidir, yeni Almanca’da denildiği gibi bu catch-all-party demektir, yani bu parti mümkün olduğunca fazla toplumsal grubu entegre etmek için büyük bir entegrasyon gücü ortaya koymak zorundadır. İtalyan Hıristiyan demokrasisinden farklı olarak Alman Hıristiyan demokrasisi Doğu-Batı karşıtlığından sonraki gelişmeleri rahat atlattı, bu gelişmeler sonunda dağılmayıp aksine eski Almanya’nın yeni bölgelerine yayılma imkanı buldu. Fakat birlik içinde farklı kollar bulunmaktadır, örneğin girişimciler kolu, kadınlar kolu, sosyal politikacılar alanı ve sosyal komisyonlar alanı, Genç Birlik alanı ve genelde Hıristiyanlığın iki mezhebi doğrultusunda eğilim gösterenlerin alanı bulunmaktadır. Bütün bu kollar entegre edilmek zorundadırlar. Diğer bir sorun ise,

modern CDU'nun 2005 genel seçimlerinden sonra muhafazakâr bir parti olarak karakterize edilip edilemeyeceği sorundur ki, bu sorun partinin başındaki kişi olan ve burada kısaca karakterize etmemiz gereken Angela Merkel ile bağlantılı bir durumdur.

Öncelikle Bayan Angela Merkel CDU'nun Batı Almanya ile ilgili politikasının sürekliliğinden yanadır, yani Doğu Almanyalı Angela Merkel yönetiminde de Amerika ile Batı arasındaki ittifaka genelde tamamen öncelik verilmektedir ve bunun örneği de son olarak ta Irak Savaşı'nda görölmüştür; yani büyük bir suçlamayla Amerikan yönetiminin mevcut politikasını reddeden Almanya başbakanı Schröder'in politikası desteklenmemiştir. Bu konuda CDU içinde de bu savaşla ilgili şüphelerin olduğunu ve bu şüphelerin devam ettiğini, ama farkların dile getirilmesinde sosyal demokratların başlarındakilere oranla CDU tarafından oldukça diplomatik bir davranış sergilendiğini söylemek gerekir.

Sürekliliğin yanında Bayan Merkel'i karakterize eden ikinci özellik gelmektedir ki, bu da onun pragmatik bir fen bilimci olduğudur. Bayan Merkel Protestan bir papazın kızı olarak otoriter bir devlet içinde farklı bir sosyalizasyon süreci geçirmiş, orada varlığı için kendisine hareket alanları yaratmış, devletin dogmatizmi ötesinde ve fen bilimleri alanında 1989'dan sonraki dönemin yeni şartlarına uygun olan bağımsız bir dünya görüşü geliştirmiştir.

Üçüncü husus ise kendisinin Doğu Almanya kökenli olması ve yukarıda bahsettiğimiz otoriter toplum tecrübesini yaşamış olmasındır ki, kendisi de bu yüzden her türlü otoriter davranışa kuşkuyla yaklaşmakta, böyle bir davranıştan kaçınmakta ve böylece 1989 öncesi dönemde Doğu Avrupa ülkeleri başkanlarına belirli ölçüde doğrudan yakınlık kurmaya meyilli bir çok Batı Alman politikacının sahip olmadığı bir duyarlılık göstermektedir.

Bir dördüncü özellik –ben böyle düşünüyorum– onun kadın oluşundadır, yani sizlerin burada, Türkiye'de daha önce yaşadığınız bir özellik, yani hem Almanya'nın hem de Avrupa'nın politikasına yerleşen başka bir tarzdır, en azından Bayan Merkel için söz konusu olan bu yeni tarzdır. Bu yeni tarz; erkekler dünyası ve *power-play* dünyasının kurallarının daha az etkin olduğu ve buna rağmen Bayan Merkel tarafından kendini kabul ettiren güçlü bir konumu temsil edildiği bir tarz olarak karakterize edilebilir.

Bütün bunlardan sonra Bayan Merkel'in biraz fazla liberal olan, hatta bağımlılıktan kurtulmaya yönelik ama zaman içinde kendilerini mantıklı değerler olarak ispatlamış temel değerlere dayanan modern bir muhafazakârlık özelliğine sahip olduğu sonucuna varıyorum. Yani Bayan Merkel sürekli dünyayı yeniden keşfetmek, yeniden düzeltmek istememekte, aksine

daha çok Hıristiyan Demokrat Birliği’nin geçen yıllarda ortaya koyduğu çizgide makûl, uzun vadeli bir politikanın mücadelesini vermektedir. Ona göre muhafazakârlık, kendini ispatlamış olandan ayrılmayarak gelişmeye yönelmektir.

Son bir bölüm olarak da aynı zamanda CDU’yu da ilgilendiren Türk-Alman ilişkilerinde hassas-nazik bir konuya kısaca değinmek istiyorum. Bizlerin Almanya’da dediği gibi “cevaplaması en zor olan soruya” yani “Muhafazakâr CDU Türkiye’nin AB üyeliğine nasıl bakıyor?” sorusuna değinmek istiyorum.

Benim izlenimlerim şimdilerde her halükârda hem CDU hem de Alman halkı içinde çoğunluğun Türkiye’nin Avrupa Birliği üyeliğine karşı mesafeli bir tutum sergilediği yönündedir. Ama lütfen bunu her zaman devam edecek bir karar olarak görmeyin, ama halihazırda sergilenen tutum budur. Bunun sebebini ise şöyle açıklayabiliriz:

Birincisi, -müsaade ederseniz şöyle ifade edeyim- Türkiye’ye karşı belirli bir kültürel mesafeden hareket edilmektedir. Türkiye’ye Müslüman kimliği ile bakılmakta ve sizler de biliyorsunuz ki Almanya’da göç imajı ve türban takan kadınların imajı, oldukça seküler bir görüşe sahip Federal Almanya’da olumsuz karşılanan ve iyi bir etki bırakmayan bir gelenekçiliği ifade etmektedir.

Diğer bir özellik olarak da Türkiye’nin coğrafi yapısı verilmektedir, yani Avrupa dışındaki bir güç olarak Türkiye, İslam dünyasına angaje olmuş bir güç olarak görülmektedir. İnsanlar şunu söyleyebilir, Konstantinopol eskidendi, İstanbul hâlâ var. Ama insanlar henüz –özellikle vurguluyorum henüz– jeo-stratejik açıdan Türkiye’nin elbette önemli ve Avrupa taraftarı bir güç olabileceğini anlamış değil.

Yüz yılı aşkın bir süreden beri varolan ve sürekli olarak başarıyla devam eden Türk-Alman ilişkilerinin ve Türk-Alman dostluğunun geliştirilebileceği ve dolayısıyla şimdiki güçlüklerle daha serinkanlı yaklaşım zorunda olunduğu düşünüyorum. İkinci olarak Federal Almanya’daki Türk göçmenler bile CDU’nun Hıristiyan olması özelliğinden korkmuş gibi görünüyorlar ve bu nedenle siyasî tercihlerini çoğunlukla CDU dışındaki partilerden yana yaptıklarını sanıyorum. Ama bu durum ebedî sürecek değil tabii ki, çünkü burada da Türk-Alman ilişkilerinde bir gelişme potansiyeli bulunmaktadır.

Son olarak, muhafazakâr partilerden oluşan uluslararası bir ittifakın zorluğunun, bu politika için ortak bir payda bulmakta yattığını söylemek istiyorum. Bu ittifakta ideolojik kimlik Sosyalist Enternasyonallere oranla da-

ha geniş ve daha çoğulcu tutulmuş, bu nedenle Türkiye'yi de içine alan bir Avrupa politikası kimliği tanımlanması güçlüğünün nedeni de buradadır. Bu, ileride yapılması gereken bir görevdir. Aynı zamanda dünya çapında terörizm şeklinde kendini gösteren dünya çapındaki taleplere karşılık verebilmek için, böyle bir ortak payda bulmak önemli olurdu. Muhafazakâr kattan, İslam toplumlarını içine alan, çoğulcu ve Avrupa kültürüne dayalı bir bakış açısı geliştirmek, liberallere ve sosyalistlere bırakılmayacak ve buna rağmen Avrupa'nın temelini oluşturan toplumların gücünü aşmayacak büyük bir mücadeleydi. CDU'nun muhafazakârlığı Türkiye'ye sınır koymakla gelişemez, aksine ortak bir payda bulunmak zorundadır. Kanaatimce bu mücadele kabul edildiği takdirde Türk-Alman dostluğu geliştirilebilir – ve büyüyen Avrupa'da gitgide bu husus önem kazanmaktadır. □